

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра режисури

Кваліфікаційна робота на здобуття
освітнього ступеня «Магістр»

**ПОЛТАВСЬКИЙ АКАДЕМІЧНИЙ ОБЛАСНИЙ
ТЕАТР ЛЯЛЬОК: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ**

Виконала:

Студентка магістратури
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»
Тимошук Наталія Миколаївна

Науковий керівник:

Доктор культурології, професор
Кікоть Антоніна Андріївна

Наукові рецензенти:

1. Заслужений працівник культури
України, старший викладач
Космін Леонід Георгійович
2. Доцент, кандидат мистецтвознавства
Курінна Ганна Вікторівна

Допущено до захисту

Зав. кафедри _____ /С.І.Гордєєв/

17 січня 2020 р.

Харків – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК	11
1.1. Історіографія проблеми дослідження.....	11
1.2. Методи дослідження.....	14
1.3. Основні поняття.....	17
Висновки.....	21
РОЗДІЛ II. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК ЗА ЧАСІВ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ	22
2.1. Заснування Полтавського обласного театру ляльок та вплив на його становлення Харківського Всеукраїнського Показового театру ляльок (1938 – 1941 рр.).....	22
2.2. Розвиток полтавської школи лялькарів у період роботи режисерів Л. Костенко, А. Колтипіна (1944 – 1974 рр.).....	27
2.3. Зміцнення професіоналізму творчих кадрів та республіканське визнання театру під орудою режисерки Ю. Щербань (1977 – к. 1980-х).....	37
2.4. Мистецькі здобутки театру у період 1983 – 1991 рр.....	42
Висновки.....	48
РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ОБЛАСНОГО ТЕАТРУ ЛЯЛЬОК В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ	50
3.1. Модернізація репертуару як визначальна риса Полтавського обласного театру ляльок під керівництвом директора В.А.Пилипенка та головного режисера А.П. Поляка (1991 – 2002 рр.).....	51
3.2. Тенденція вечірнього репертуару у Полтавському академічному обласному театрі ляльок (2002 – 2017 рр.).....	56
3.3. Особливості втілення казкового репертуару засобами сучасного театру анімації (2017 – 2019 рр.).....	68

3.4. Фестивальна та гастрольна діяльність театру.....	71
Висновки.....	78
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	83
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. У наш час, час широких міжнародних зв'язків та євроінтеграції, особливо значну роль відіграє культурна взаємодія, зокрема взаємодія митців театральної діяльності. Ставлення до культурної спадщини, збереження й розвитку традицій – одна із нагальних проблем сучасності. Безперечно, традиції та авторські школи забезпечують збереження самобутності національного театру. Але ж вплетення їх у канву світового театру забезпечить подальший креативний розвиток національного театрального мистецтва. Недаремно ознакою зрілості нації називають театр. А коли мова йде про театр ляльок, то значимість цієї ознаки – особлива. Адже саме цей театр формує, закладає основу майбутнього світогляду покоління.

Скільки поколінь пов'язують своє дитинство з цим театром. Ті, кого колись приводили сюди бабусі й дідусі, нині ведуть на вистави своїх онуків. Саме звідси для юних глядачів починається шлях до високої краси духовності, до скарбів культури нашого народу і народів світу.

Полтавський академічний обласний театр ляльок – один з найстаріших театрів в Україні – має доволі багату історію і займає вагоме місце серед професійних театрів України. Його довга історія пов'язана з іменами провідних акторів і режисерів-лялькарів України. Полтавський театр ляльок має багатий і різноплановий репертуар, в який входить драматургія українських і світових класиків, національний фольклор, твори сучасних авторів. Високопрофесійний колектив – це провідні майстри театральної сцени, які яскравою і переконливою акторською грою вселяють у душі дітей віру у непереможність добра, в чари, в дива, в силу мистецтва театру ляльок. Насичена гастрольна та фестивальна діяльність, різноманіття репертуару та художнє вирішення засобів виразності забезпечила популярність театру не тільки в нашій країні, а й за кордоном. Поєднання етнічних традицій з

новітніми напрямками забезпечують безперервний розвиток та надихають на нові творчі звершення.

Попри велику кількість матеріалів про діяльність Полтавського академічного обласного театру ляльок, на сьогоднішній день бракує наукової роботи, де творча діяльність колективу була б висвітлена у повній мірі, а також узагальнена інформація від заснування театру й до наших днів.

Цю роботу присвячено організаційно-творчим особливостям діяльності Полтавського академічного обласного театру ляльок в роки Незалежної України в контексті історії колективу.

Засновниками театру були: директор – М.Й. Заславський, режисер – артистка Республіканського театру ляльок З.О. Пігулович. Для створення акторської трупи були запрошені актори Республіканського театру ляльок: І. Пронічев, Л.Пронічева, В. Лукашевич, Т. Смірнова.

Наразі в театрі працює творча лабораторія, ведеться активна робота щодо залучення та заохочення молодих спеціалістів. Репертуар розширюється і збагачується новими постановками різних режисерів.

У 2018 році Полтавський академічний обласний театр ляльок, маючи вже значний творчий доробок, відсвяткував своє вісімдесятиріччя, але наразі і досі не існує монографічного видання, присвяченого його організаційно-творчій історії. Цим і обумовлена **актуальність** теми.

Необхідність вивчення цієї теми визначається також незадовільним станом її дослідженості в існуючій театрознавчій та культурологічній літературі, а отже потребою ґрунтовного аналізу такого важливого явища, яким є театр ляльок.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами.

Магістерське дослідження виконане на кафедрі режисури Харківської державної академії культури згідно з тематичним планом наукових досліджень кафедр ХДАК на 2016 – 2020 рр., затвердженим вченою радою

ХДАК (протокол № 3 від 28.10.2016 р.), і є складовою теми кафедри «Проблема методичного забезпечення підготовки режисерських кадрів в умовах вузів культури» (протокол № 12 від 10.02.2016 р.).

Мета роботи полягає у дослідженні специфіки організаційно-творчого розвитку Полтавського академічного обласного театру ляльок в добу Незалежної України в контексті попереднього періоду розвитку.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- здійснити історіографічний огляд проблеми, систематизувати й проаналізувати джерельну базу дослідження;
- визначити основні етапи розвитку театру та охарактеризувати їх;
- розглянути творчий шлях театру в соціокультурній динаміці;
- дослідити специфіку репертуару театру на кожному етапі розвитку;
- встановити місце окремих видатних режисерів, художників та акторів в історії театру;
- дослідити фестивальну та гастрольну діяльність театру;
- зробити висновки стосовно встановленої проблематики;
- намітити перспективи подальшого дослідження даної теми.

Об'єкт дослідження – соціокультурні перетворення, в умовах яких відбувалися становлення та розвиток творчого колективу Полтавського академічного обласного театру від заснування до сьогодення.

Предмет дослідження – особливості організаційно-творчої діяльності Полтавського академічного обласного театру ляльок у сучасному та історичному контекстах.

Методи дослідження обумовлені специфікою теми і завданнями магістерської роботи, і спираються як на універсальні загальнонаукові, так і на конкретно-наукові методи. У дослідженні використано наступні методи: біографічний метод – передбачає дослідження подій на основі свідчень

очевидців; метод спостереження – це пряма реєстрація подій очевидцем; хронологічний; метод контент-аналізу – для вивчення масивів текстів масової інформації, включаючи матеріали Інтернет; хронологічний метод – заснований на вивченні виникнення, формування і розвитку Полтавського академічного обласного театру ляльок у хронологічній послідовності; метод історичної ретроспекції – пізнання шляхом дослідження від наслідку до причини, що веде до розуміння, оцінки та можливості реконструювати, відновити історичну подію минулого; опитування як метод збору соціальної інформації про Полтавський академічний обласний театр ляльок. Також застосовано загальнонаукові методи аналізу, узагальнення та порівняння.

Наукова новизна: у даній роботі вперше комплексно зібрано, описано та систематизовано матеріал стосовно роботи Полтавського академічного обласного театру ляльок, оскільки ні у театрознавчій літературі, ні у фаховій пресі аналітичних робіт, що стосуються даної теми, не достатньо. Крім того, досліджено напрям роботи театру, визначено його особливості, встановлено його значення для розвитку театрального процесу України. Одержала подальший розвиток художня концепція сучасного театру ляльок на прикладі Полтавського академічного обласного театру ляльок. Вдосконалено поняття «ляльки» як головного художнього образу театру ляльок.

Практичне значення роботи: дана робота може бути основою для подальшої розробки обраної теми при поглибленому і тривалому дослідженні діяльності Полтавського академічного обласного театру ляльок, а також може стати корисною при вивченні студентами, педагогами театральних факультетів дисциплін «Історія українського театру», «Історія театру анімації», «Театральна критика» та ін.

Апробація результатів дослідження. Наукові положення, результати і текст магістерського дослідження обговорені на теоретичних семінарах кафедри режисури Харківської державної академії культури.

Результати дослідження були оголошені на всеукраїнській науково-теоретичній конференції молодих учених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (ХДАК, 18-19.04.2019 р.).

Публікації. Основні ідеї та положення дослідження викладено у наукових публікаціях:

1. Тимощук Н. М. Фестивальна політика Полтавського академічного обласного театру ляльок в історичному минулому та на сучасному етапі / Н. М. Тимощук // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теор. конф. Молодих учених 18-19 квітня 2019 р. / Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2019. — С. 24–26.

2. Тимощук Н. М. Енеїда – знакова вистава Полтавського академічного обласного театру ляльок / Н. М. Тимощук // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матеріали міжнар. наук. конф. 21 – 22 листопада 2019 р. / Харків. держ. акад. культури. — Харків, 2019. — С. 239.

Структура роботи. Робота включає в себе: вступ, три розділи, одинадцять підрозділів, висновки, список літератури та додатки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник / Г. Бірта, Ю. Бургу – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.
2. Бойко Б. Лялькові чоловічки Юхима Чеповецького / Б. Бойко // Лялькарі України. Вип. 1; Київ: Український центр УНІМА. – 2003. – С. 87.
3. Бучма О. Є. Особливості творчого становлення актора сучасного театру ляльок / О. Бучма // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 23-24 квіт. 2009 р. : до 80-річчя Харківської державної академії культури / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології; [ред. кол.: В.М.Шейко та ін.]. – Харків, 2009. — С. 180.
4. Віценья Л. Як народжується казка / Л. Віценья // Комсомолец Полтавщини. – 1985. – 7 трав. – С. 9.
5. Віценья Л. «Зоряний шлях» у Всесвіті казки / Л. Віценья // Зоря Полтавщини. – 2013. – № 3. – С. 6.
6. Гнутикова С. С. Реконструкція ідей прошлого в театре кукол XX века / С. Гнутикова // Обсерватория культуры. — 2009. — № 4. — С. 55-59.
7. Голдовский Б. Театр кукол Украины: Страницы истории / Б. Голдовский, С. Смелянская. – Сан-Франциско: International Press. – 1998. – 275 с.
8. Голобородько Т. Славлять «Енеїду» полтавські лялькарі / Т. Голобородько // Молода громада. – 2000. – №37, 8 вер. – С. 7.
9. Голдовский Б. П. Куклы: Энциклопедия / Б. Голдовский. —М.: Время, 2004. — 496 с.
10. Грушецький Я. Український театр ляльок "різних засобів виразності" - зародження, утвердження, розвиток / Я. Грушецький // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого : зб. наук. пр. / М-во культури України,

Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого ; [редкол.: Безгін О. І. та ін.]. — Київ, 2013. — Вип. 12. — С. 69-83.

11. Гужва Ю. Визнаю себе винним у тому, що працював директором дитячого театру... / Ю. Гужва // Вечірня Полтава. — 2013. — №44, 30 жовт. — С. 9.

12. Давыдова Е. В сторону куклы / Е. Давыдова // Декоративное искусство СССР. — 1983. — № 12. — С. 16.

13. Давыдова Е. В сторону куклы / Е. Давыдова // Театр. — М., 1989. — № 7. — С. 43–51.

14. Дениско Т. Гоголівськими стежками. Новий спектакль обласного театру ляльок / Т. Дениско // Зоря Полтавщини. — 1995. — 28 трав. — С. 8.

15. Дениско Г. І традиція, і талант, і душа... / Г. Дениско // Молода громада. — 1998. — 18 груд. — С. 2.

16. Дрейден С. Куклы — 76 / С. Дрейден // Театр. — М., 1976. — № 12. — С. 123–134.

17. Жидович В. Е. Визуальный театр: модификация функций и форм современного театра кукол / В. Жидович // Культура: открытый формат - 2013 (библиотековедение, библиографоведение и книговедение, искусствоведение, культурология, музееведение, социокультурная деятельность): сб. науч. ст. / М-во культуры Респ. Беларусь, Учреждение образования "Белорус. гос. ун-т культуры и искусств" ; [ред. совет: Языкович В. Р. и др. ; сост.: Т. Н. Бабич, Ю. А. Переверзева, Е. Н. Шаройко]. — Минск, 2013. — С. 144-148.

18. [Інформація про театр ляльок в Полтаві] // Комсомолец Полтавщини. — Полтава. — 1939. — 24 серп.

19. [Інформація про театр ляльок в Полтаві] // Комсомолец Полтавщини. — Полтава. — 1941. — 2 січн.

20. Інютчкін О. Мала енциклопедія режисера театру анімації: навч. посібник / О. Інютчкін; Харків: Колегіум. — 2012. — 168 с.

21. Карнаух П. Палац для... казки / П. Карнаух // Зоря Полтавщини. — 1963. — 30 жовт. — С. 6.

22. Клочко О. Другий фестиваль «Зоряний шлях» закріпив успіх і традиції / О. Клочко // Вечірня Полтава. – 2015. – 10 червня. – С. 13.
23. Коваленко Ю. Верхи на маятнику часу / Ю. Коваленко // Голос України. – 2013. – 15 чер. – С. 19.
24. Кобзев А. И. Театр кукол : [реферат] / А. Кобзев, В. Малявин; сост. С. А. Гудимова // Культурология: дайджест / Рос. акад. наук, Ин-т науч. информ. по обществ. наукам; [ред.-сост. вып. И. Л. Галинская]. — М., 2013. — [Вып.] 3 (66). — С. 121-124.
25. Коваленко Ю. Нова доба театру / Ю. Коваленко, Н. Денисова // Укр. театр. — 2011. — № 6. — С. 4-5.
26. Колісніченко Е. Основи наукових досліджень / Е. Колісніченко. Суми: Сумський держ. університет, 2012, 83 с.
27. Королев М. М. Искусство театра кукол: Основы теории / М. Королёв. — Л.: Искусство, 1974. — 125 с.
28. Королев М. М. Искусство театра кукол: основы теории : учеб. пособие / М. Королев ; под ред. В. А. Сахновского-Панкеева ; Ленингр. гос. ин-т театра, музыки и кинематографии. — Л. : Искусство, 1973. — 111 с.
29. Кудрицький А. Полтавський обласний театр ляльок // Енциклопедичний довідник «Полтавщина» / А. Кудрицький; Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана. – 1992. – 785 с.
30. Кулик Д. Прийдіть у казку, малюки! / Д. Кулик // Комсомолец Полтавщини. – 1983. – 29 груд. – С. 7.
31. Лазоренко О. Як «Івасик-Телесик» до Китаю їздив / О. Лазоренко // Полтавщина. – 1994. – 23 квітн. – С. 6.
32. Лис В. На крилах казки / В. Лис // Зоря Полтавщини. – 1983. – 3 квіт. – С. 8.
33. Локтева І. Полтавському обласному театру ляльок – 70. / І. Локтева. – Буклет. – Полтава. – 2008. – 14 с.
34. Мезарчук А. Метод наукового дослідження [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/teoreticni-metodi-naukovogo-doslidzenna-29871.html> - назва з екрану.

35. Мироненко З. Сонячна паляниця / З. Мироненко // Комсомолец Полтавщини. – 1983. – С. 6.
36. Мироненко З. Полтавські ляльки в Персії: триумф перемоги / З. Мироненко // Полтавський вісник. – 1998. – 9 жовт. – С. 4.
37. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ ст.. /Акад. мист. України, Ін-т проблем сучасн.. мистецтва, К.: Інтертехнологія, 2006. 1052 с.
38. Наумов Н. Об искусстве играющих кукол / Н. П. Наумов // Театрон. — 2010. — № 1. — С. 51-65.
39. Некрасова М. Несколько слов о методологии науки [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://truemoral.ru/01.html> - назва з екрану.
40. Неров П. Всеукраїнський ляльковий театр у Полтаві / П. Неров // Більшовик Полтавщини. – 1939. – 8 квіт.
41. Образцов С. Моя профессия / С. Образцов; Москва: Искусство. – 1981. – 464 с. ил.
42. Остапенко А., Циба С. Полтавському обласному театру ляльок – 60! / А. Остапенко, С. Циба. – Буклет. – Полтава: Камелот. – 1998. – 32 с.
43. Пави П. Словарь театра / П. Пави – М.: Прогресс, 1991. 504с.
44. Пилипенко В. Згадуючи пережите / В. Пилипенко; Полтава: ТОВ «АСМІ». – 2016. – 151 с.
45. Полтавський академічний обласний театр ляльок [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://pl-puppet.com.ua/> - назва з екрану.
46. Поняття. Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.website) [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://pidruchniki.com/15970122/logika/ponyattya> - назва з екрану.
47. Рубинский А. К "определению" театра кукол / А. Рубинский // Проблемы взаимодействия искусства, педагогики та теорії і практики освіти : зб. наук. пр. / Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського ; [редкол.: Веркіна Т. Б. та ін.]. — Х., 2012. — Вип. 36. — С. 257-272.
48. Рубинский А. Харьковский театр кукол: история, анализ традиций и школы (опыт исторической философии) / А. Рубинский; Харьков: Тим

Пабліш Груп. – 2014. – 512 с., илл.

49. Русабров Е. Безличное – вочеловечить / Е. Русабров // Pro Domo Mea: Нариси. До 90-річчя з дня заснування Харківського державного університету мистецтв імені І.П. Котляревського// Ред. Т.Б. Веркіна, Г.А. Абаджян, Г. Я. Ботунова та ін. – Х.: Харків. Держ. Ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського, 2007. – 336 с.

50. Ситник О. Г. Проблема "оляльковування" в театрі ляльок ХХ-ХХІ ст. / О. Ситник // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, [Акад. мистец. України, Ін-т культурології; редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. — Харків, 2010. — Вип. 31. — С. 133-143.

51. Смелянська С. Усач Григорій Давидович / С. Смелянська // Лялькарі України. Вип. 1; Київ: Український центр УНІМА. – 2003. – С. 111-112.

52. Советов В. М. Театральные куклы. Технология изготовления / В. Советов // Культура и искусство. Изобразительно искусство. Санкт-Петербургская академия театрального искусства – 2009. – 113 с.

53. Театральная энциклопедия в 4 томах /М.: Советская энциклопедия, 1961, Т. 1. 1267 стлб.

54. Термін. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://sum.in.ua/s/TERMIN> - назва з екрану.

55. Турчина Н. Щоб сталося диво... Творчі портрети митців / Н. Турчина // Зоря Полтавщини. – 1966. – 20 трав. – С. 7.

56. Френкель М., Поволодський І. Раїса Гаврилівна Марголіна / М. Френкель, І. Поволодський // Лялькарі України. Вип. 1; Київ: Український центр УНІМА. – 2003. – С. 53-56.

57. Ципіна І. Анімація як мистецьке явище / І. Ципіна // Музичне і театральне мистецтво України у дослідженнях молодих мистецтвознавців: матеріали Всеукр. наук.-твор. конф. студ. та аспірантів, 16-17 берез. 2004 р. / М-во культури і мистецтв України, Харк. держ. ун-т мистецтв

- ім. І. П. Котляревського ; [редкол.: Веркіна Т. Б. та ін.]. — Х., 2004. — С. 89-90.
58. Щербань Ю. Що вміють ляльки... / Юлія Щербань // Зоря Полтавщини. — 1979. — 3 квіт. — С. 7.
59. Шейко В. М. Наукова творчість в галузі культурології і мистецтвознавства: навч. пос. / В. Шейко — Х.: ХДАК, 2016. 330 с.
60. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник — 4-те видання, випр. і доп. / В. Шейко, К. Кушнарєнко — К.: Знання, 2004, 307 с.
61. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури: Навч. посібник / Наук. ред.. В. М. Шейко. — К.: Кондор, 2011. — 264 с.
62. Шпет Л. Г. О театре кукол / Л. Шпет ; посл. С. Дрейдена // Театр. — 1977. — № 7. — С. 56–60.
63. Щукіна Ю. Учні Леся Курбаса — фундатори професійних театрів ляльок в Україні / Ю. Щукіна // Матеріали дев'ятих міжнародних мистецтвознавчих читань «Драма, вистава, глядач». — С. 102 — 103.

Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок

64. Безуля В. Інтерв'ю від 15.10.2014. (Полтава). — Зберігається в архіві автора.
65. Вітряк Т. В. Інтерв'ю від 16.10.2017. (Полтава). — Зберігається в архіві Полтавського академічного обласного театру ляльок.
66. Диплом у номінації «Краще пластичне і художнє рішення» (худ. — М. Данько, хор-ф — О. Матюніна) ІХ-го Міжнародного фестивалю театрів ляльок для дітей «Інтерлялька» (Ужгород, Україна), вистава «Тигрєня Петрик» (Г. Янушевська, Я. Вільковський) 2006 р. // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.
67. Диплом у номінації «За кращу сценографію» (худ. — М. Данько) VIII-го Міжнародного фестивалю-конкурсу театрів ляльок для дітей та дорослих (Литва), вистава «Тигрєня Петрик» (Г. Янушевська, Я.

Вільковський) 2007 р. // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

68. Диплом у номінації «Краща вистава» IV-го Міжнародного фестивалю національної класики на сцені театру ляльок «Обереги – 2007» (Івано-Франківськ, Україна), вистава «Крила для Дюймовочки» (А. Усачов за Х.Г. Андерсеном) // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

69. Диплом в номінації «За кращу класичну виставу для дітей та підлітків» XVII-го Міжнародного театрального фестивалю «Біла Вежа – 2012. Класика PLUS» (Брест, Республіка Білорусь), вистава «Крила для Дюймовочки» (А. Усачов за Х.Г. Андерсеном) // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

70. Дипломи у номінаціях: «За кращу режисуру» (реж. – засл. артистка АР Крим О. Дмитрієва) та «За кращу сценографію» (худ. – засл. діяч мистецтв АР Крим С. Сафронова) VIII-го Міжнародного фестивалю театрів ляльок «День туманяннівської казки» (с. Дсех, Лорійська обл., Республіка Вірменія), вистава «Крила для Дюймовочки» (А. Усачов за Х.Г. Андерсеном) 2013 р. // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

71. Диплом у номінації «За краще втілення національної драматургії на сцені театру ляльок» (реж. – С. Брижань, худ. – В. Козуб) II-й Всеукраїнський огляд-конкурс вистав театрів ляльок «Прем'єри сезону» (сезон 2011-2012 рр.), вистава «Чумацький шлях» (С. Брижань) 2012 р. // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

72. Заславський М. Спогади першого директора Полтавського обласного театру ляльок про формування театру // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

73. Золотарьов М. Спогади другого директора Полтавського обласного театру ляльок про роботу театру в 1960-х роках // Архів Полтавського академічного обласного театру ляльок.

74. Козуб В. Інтерв'ю від 10.11.2015. (Полтава). – Зберігається в архіві автора.

75. Наказ Обкому КП України та Облвиконкому «Про створення Полтавського обласного театру ляльок» / Обком КП України та Облвиконком. – 1938. – 30 травн. – №420.

76. Наказ Міністерства культури і туризму України «Про надання статусу академічного творчому колективу Полтавського обласного театру ляльок» / Міністерство культури і туризму України; Київ. – 2009. – 12 лист. – №983(0)16-09.

77. Пігулович З. Сторінки історії та спогадів про театр ляльок в Україні / З. Пігулович [Машинопис] // Архів Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва. – Неописаний документ. – 99 с.

78. Ткаченко О. Інтерв'ю від 5.09.2015. (Полтава). – Зберігається в архіві автора.

Додатки

Додаток А

Словник термінів

Вертепні ляльки – ляльки, тіло ляльки насаджується на гапіт, тримаючи який актор-ляльковод проводить ляльку через щілину вертепу.

Вивідні або планшетні ляльки – ляльки, що «ходять» по підлозі, по настилу сцени, який ще називається "планшет".

Гапіт – палка для керування головою ляльки.

Лялька – макет фігури людини або тварини для театральних вистав.

Маріонетка – різновид театральної ляльки, яку ляльковод приводить у дію за допомогою ниток або металевого прута (штокова маріонетка). До рук, ніг, тулуба та голови кріпляться нитки, які продіваються крізь отвори так званого «хреста», за допомогою нахилів якого лялька виконує різні рухи.

Перчаточна або петрушечка лялька – лялька, що надягається на руку актора, як рукавичка. Основу такої ляльки складає чохол, до якого кріпляться руки й голова, що тримається на гапіті.

Сценографія – вид художньої творчості, що займається оформленням вистави та створенням його образотворчо-пластичного образу, існуючого в сценічному часі та просторі [9].

Тантамареска (от фр. tintamarresque) — стенд для фотозйомки з отвором для либличчяца. Тантамареска це образ, коли обличчя залишається обличчям актора, а тіло – тіло ляльки.

Тіньовий театр. Особливість ляльок тіньового театру в тому, що вони плоскі. При цьому лялька повинна мати чіткий виразний силует, тому її зображують у профіль. Для цього типу ляльок необхідний екран і спеціальне освітлення. Дія відбувається за екраном. Актор-ляльковод знаходиться між екраном та джерелом світла. Лялька приводиться в дію за допомогою тростей або ляльковод тримає її за ручку, приводячи у дію рухомі частини ляльки

через механізм. Тіньовий театр можна зробити кольоровим, використовуючи кольорові прозорі плівки.

Тростинна лялька. У тростинної ляльки голова кріпиться на гап'їті, який ляльковод тримає однією рукою. До зап'ясток ляльки прироблені трості, якими ляльковод маніпулює другою рукою. Тростинна лялька є складнішою у керування, ніж перчаточна.

Чорний кабінет — тип вистави, коли актори, що керують ляльками, одягнені в чорні бархатні костюми та працюють у темряві на фоні чорного бархату [43].

ДОДАТОК Б

Трупа театру з її засновником З. Пігулович (1938-1939 р.):

1-й ряд: Н.Холодй, С. Розенгурт, Г. Ніколенко; 2-й ряд: В. Лукашевич, А. Данисько, Л. Костенко, А. Литвін, З. Пігулович, В. Долуда, Ю. Кондратьєв.

ДОДАТОК В

Сцена з вистави «Два майстри» (режисер А. Колтипін)

Додаток Г

Здача вистави «Алі-Баба та розбійники» (режисер В. Сірик),

Додаток Д

Сцена з вистави «Золоте курча» (режисер – В. Орлов)

Додаток Е

Сцена з вистави «Маленька Фея» (реж. – В. Сірик)

Додаток Ж

Сцена з вистави «Троє поросят» (реж. – В. Кашперський)

Додаток К

Сцена з вистави «Принцеса, що стрибає»
(режисер – засл. діяч мистецтв України Б. Азаров)

Додаток Л

Сцена з вистави «Коза-Дереза» (режисер – засл. артист України Л. Попов)

Додаток М

Сцени з вистави «Ніч на Івана Купала» (режисер – А. Поляк)

Додаток Н

Сцена з вистави «Різдвяна ніч» (режисер – О. Іноземцев)

Додаток П

«Лісова пісня» (режисер О. Іноземцев, художник І. Кульчицька)

Додаток Р

Сцена з вистави «Принцеса на горошині» (режисер М. Назаренко,
художник В. Козуб)

Додаток С

«Тигрєня Петрик» (режисер Д. Нуянзін, художник М. Данько)

Додаток Т

«Крила для Дюймовочки» (режисер О. Дмитрієва,
художник С. Сафронова)

Додаток У

Сцени з вистави «Антигона» (режисер О. Дмитрієва, художник Н. Денисова)

Додаток Ф

Сцена з вистави «Портрет з літаючим годинником. Марк Шагал «Моє життя» - ілюстрації» (режисер О. Дмитрієва, художник Н. Денисова)

Додаток Х

Сцена з вистави «Думи Кобзаря» (режисер О. Іноземцев, художник П. Босий)

Додаток Ц

Сцена з вистави «Дерево казок» (режисер М. Назаренко,
художник О. Філончук)

Додаток Ш

Сцена з інклюзивної вистави «На хвилі» (режисер Ю. Ран,
художник Д. Кушніренко)